

MATURITNÍ OTÁZKA 4

Diferenciace
hydrosféry – moře a
oceány

Voda je pro život **velmi důležitá** kapalina. Je všude kolem nás:

- na zemském povrchu: potoky, řeky, jezera, oceány, moře...
- v ovzduší,
- pod zemským povrchem: podpovrchová voda,
- v tělech rostlin, živočichů i lidí.

Nová voda se v přírodě netvoří. Když spadne voda na zem v podobě deště, sněhu anebo ledu, dostává se znovu do oběhu. Je to **koloběh vody v přírodě**.

Srážky jsou zdrojem vody pro řeky a zásobují i podpovrchové vody, kterými se doplňuje voda v řekách, i když neprší.

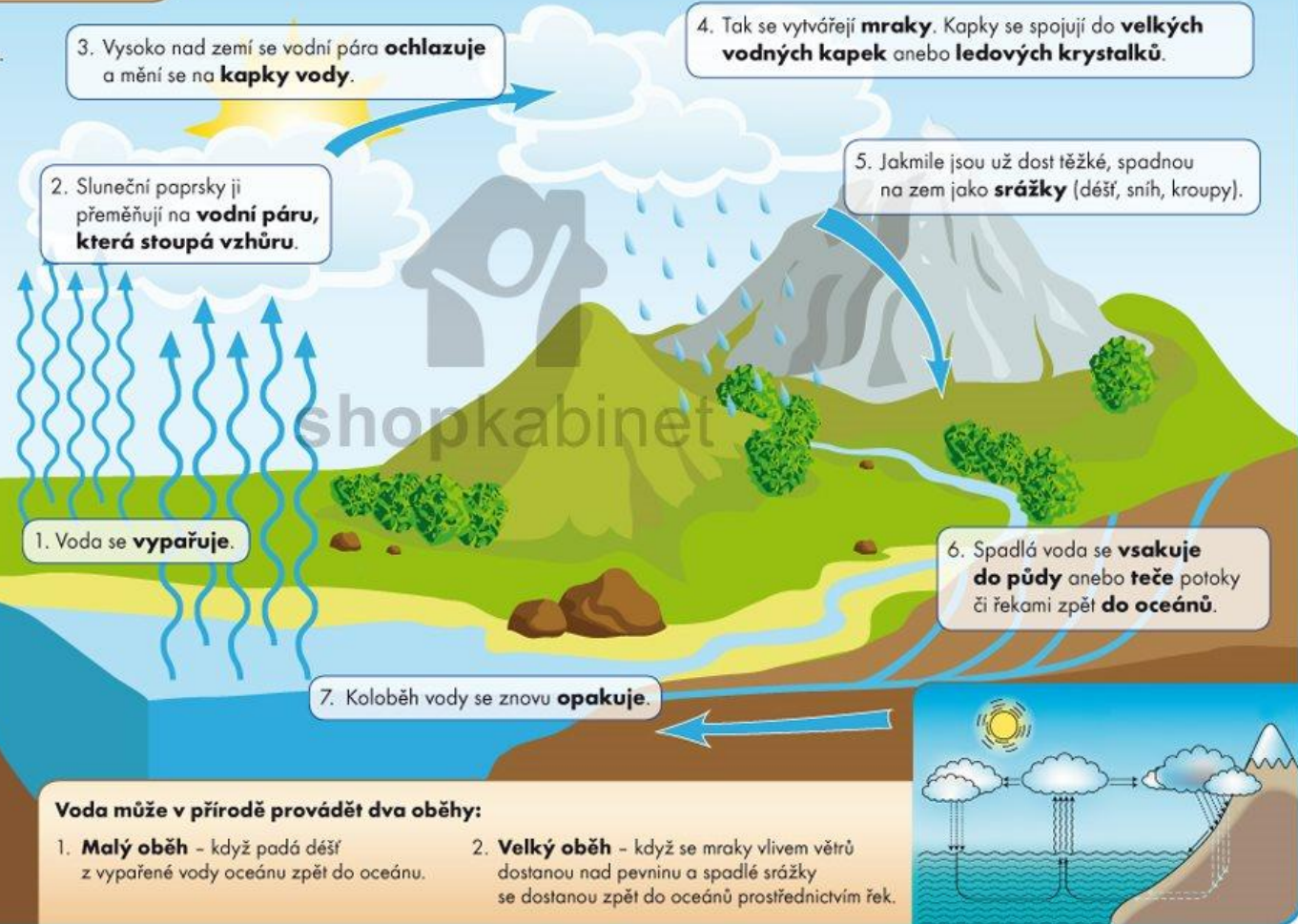
Voda pokrývá více než **70 % zemského povrchu**.

Tělo člověka obsahuje asi **65 % vody**.

Voda svou činností pod zemským povrchem vytváří různé pukliny a dutiny. Tak vznikají **jeskyně s krápníky** (ve vápencových horninách).

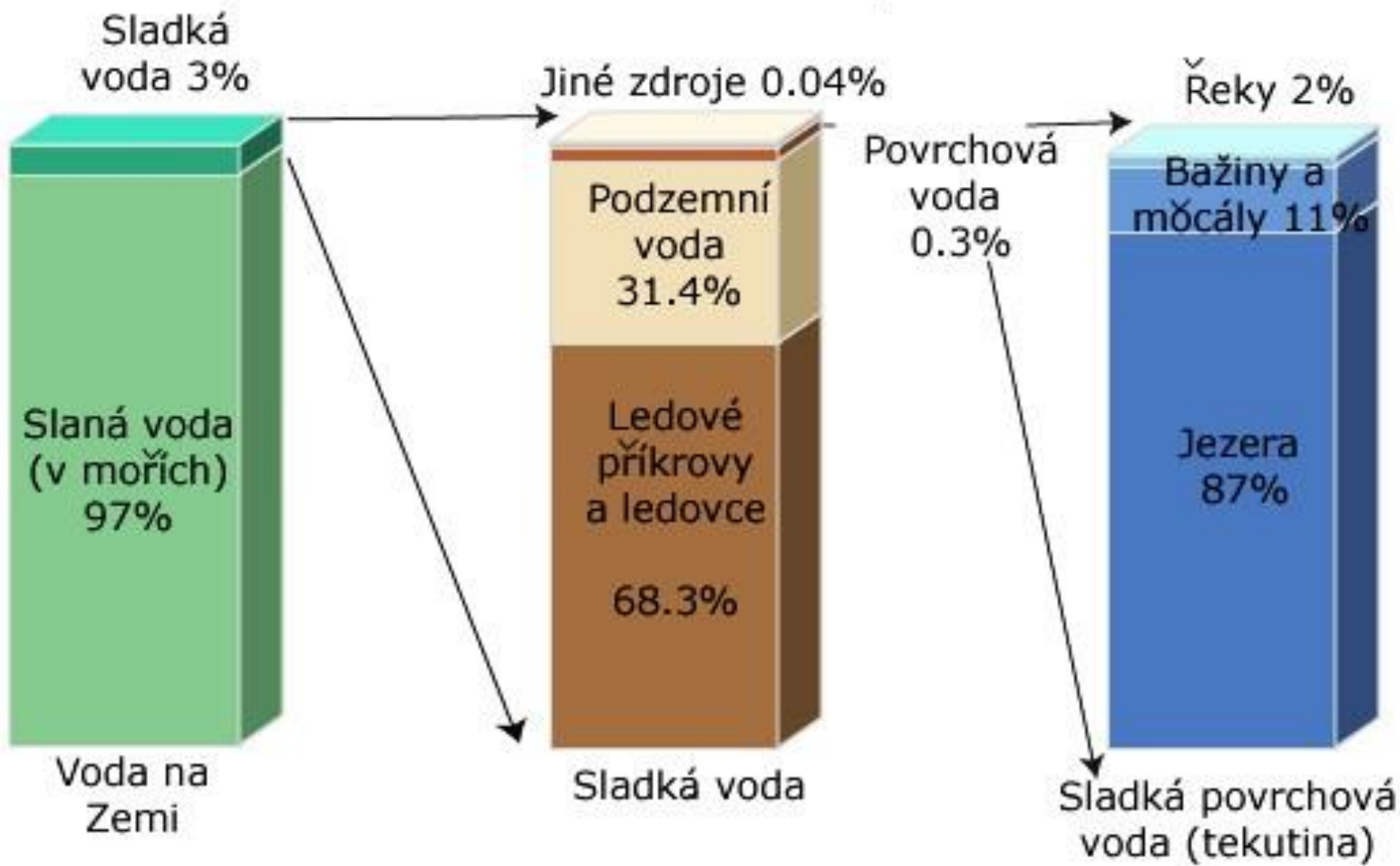

1. Voda se **vypařuje**.
2. Sluneční paprsky ji přeměňují na **vodní páru, která stoupá vzhůru**.
3. Vysoko nad zemí se vodní pára **ochlazuje** a mění se na **kapky vody**.
4. Tak se vytvářejí **mraky**. Kapky se spojují do **velkých vodních kapek** anebo **ledových krystalků**.
5. Jakmile jsou už dost těžké, spadnou na zem jako **srážky** (déšť, sníh, kroupy).
6. Spadlá voda se **vsakuje do půdy** anebo **teče** potoky či řekami zpět **do oceánů**.
7. Koloběh vody se znovu **opakuje**.

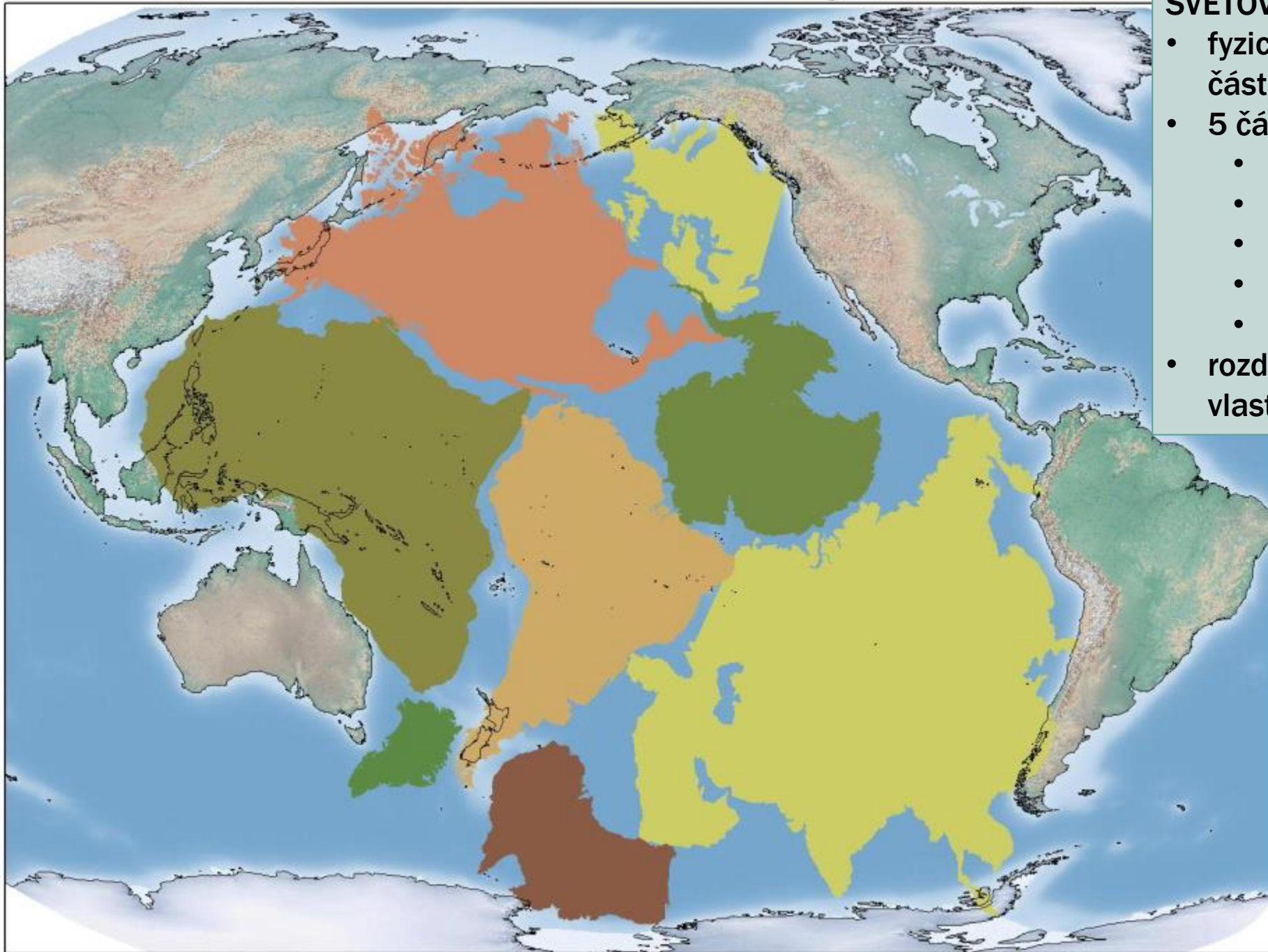
Voda může v přírodě provádět dva oběhy:

1. **Malý oběh** - když padá déšť z vypařené vody oceánu zpět do oceánu.
2. **Velký oběh** - když se mraky vlivem větrů dostanou nad pevninu a spadlé srážky se dostanou zpět do oceánu prostřednictvím řek.

Rozdělení zásob vody na Zemi

The Continents and Greenland in the Pacific Ocean

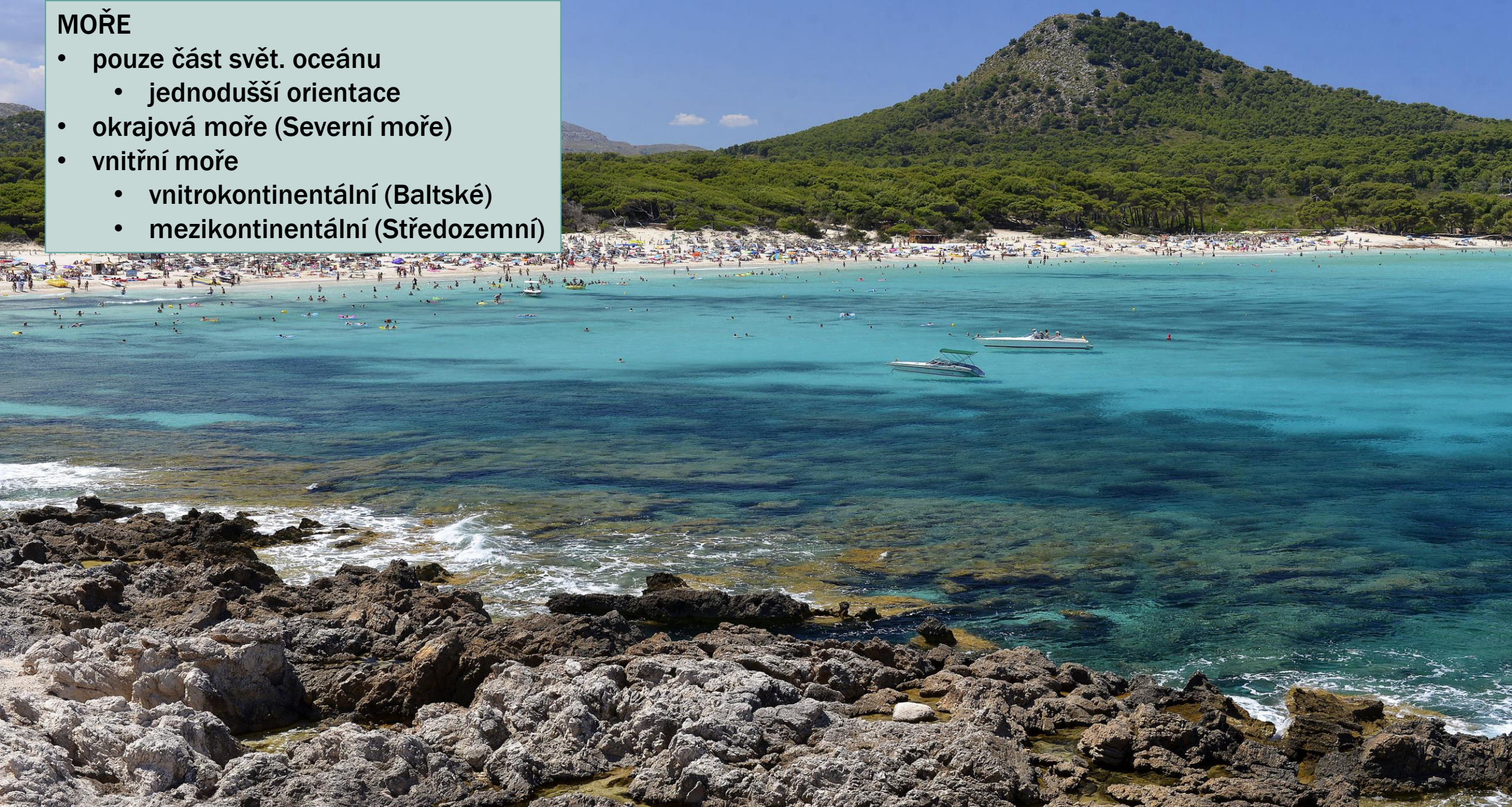

SVĚTOVÝ OCEÁN JE JEN JEDEN

- fyzické hranice mezi jednotlivými částmi oceánu neexistují
- 5 částí
  - Tichý (Pacifik)
  - Atlantický
  - Severní ledový (SLO)
  - Indický
  - Jižní
- rozdílné chemické a fyzikální vlastnosti

MOŘE

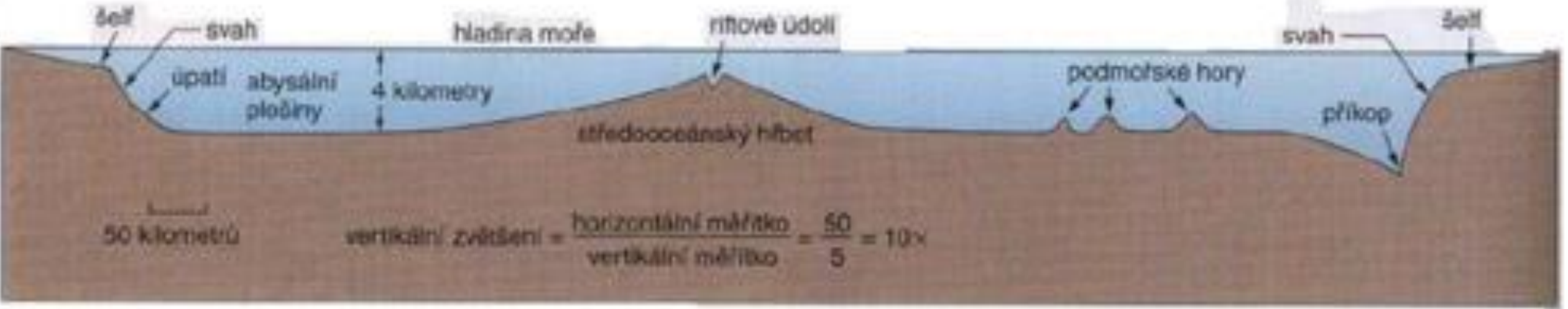
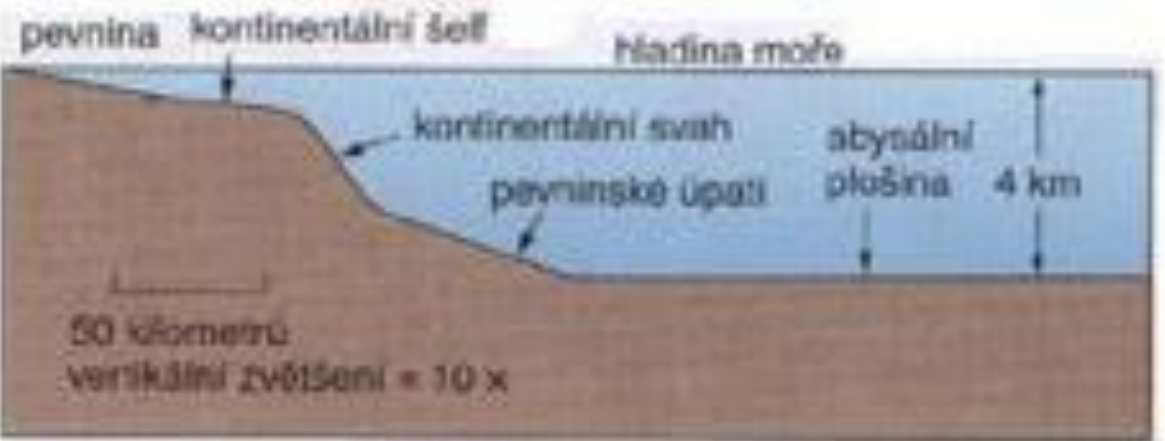
- pouze část svět. oceánu
  - jednodušší orientace
- okrajová moře (Severní moře)
- vnitřní moře
  - vnitrokontinentální (Baltské)
  - mezikontinentální (Středozemní)

MORFOLOGIE MOŘSKÉHO DNA

pasivní okraj

aktivní okraj

ŠELF MOŘE

- kontinentální lit. deska pod vodou
- okrajová, mělká moře
- velké zásoby ropy!
  - Perský záliv, Karibik..

OCEÁNSKÁ PÁNEV

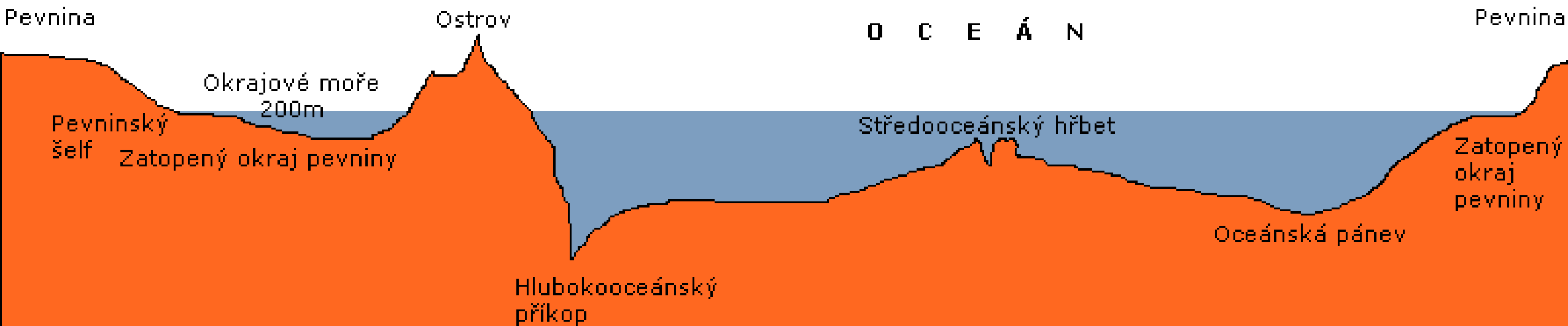
- největší plocha mořského dna

STŘEDOOCEÁNSKÝ HŘET

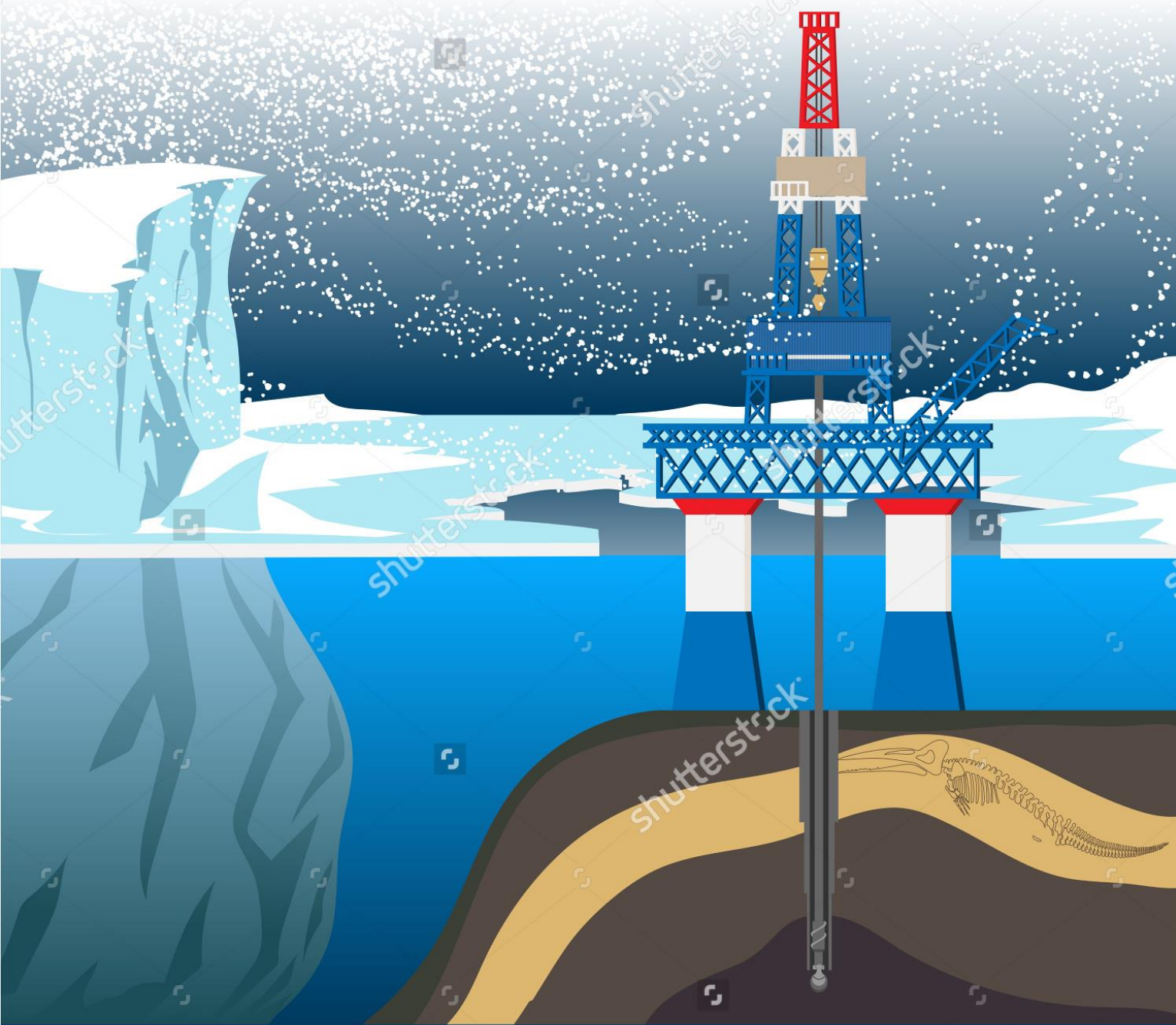
- vznik: divergentní pohyb lit. desek – riftová údolí

HLUBOKOMOŘSKÝ PŘÍKOP

- subdukce lit. desek, u něj ostrovy
- př. Mariánský příkop

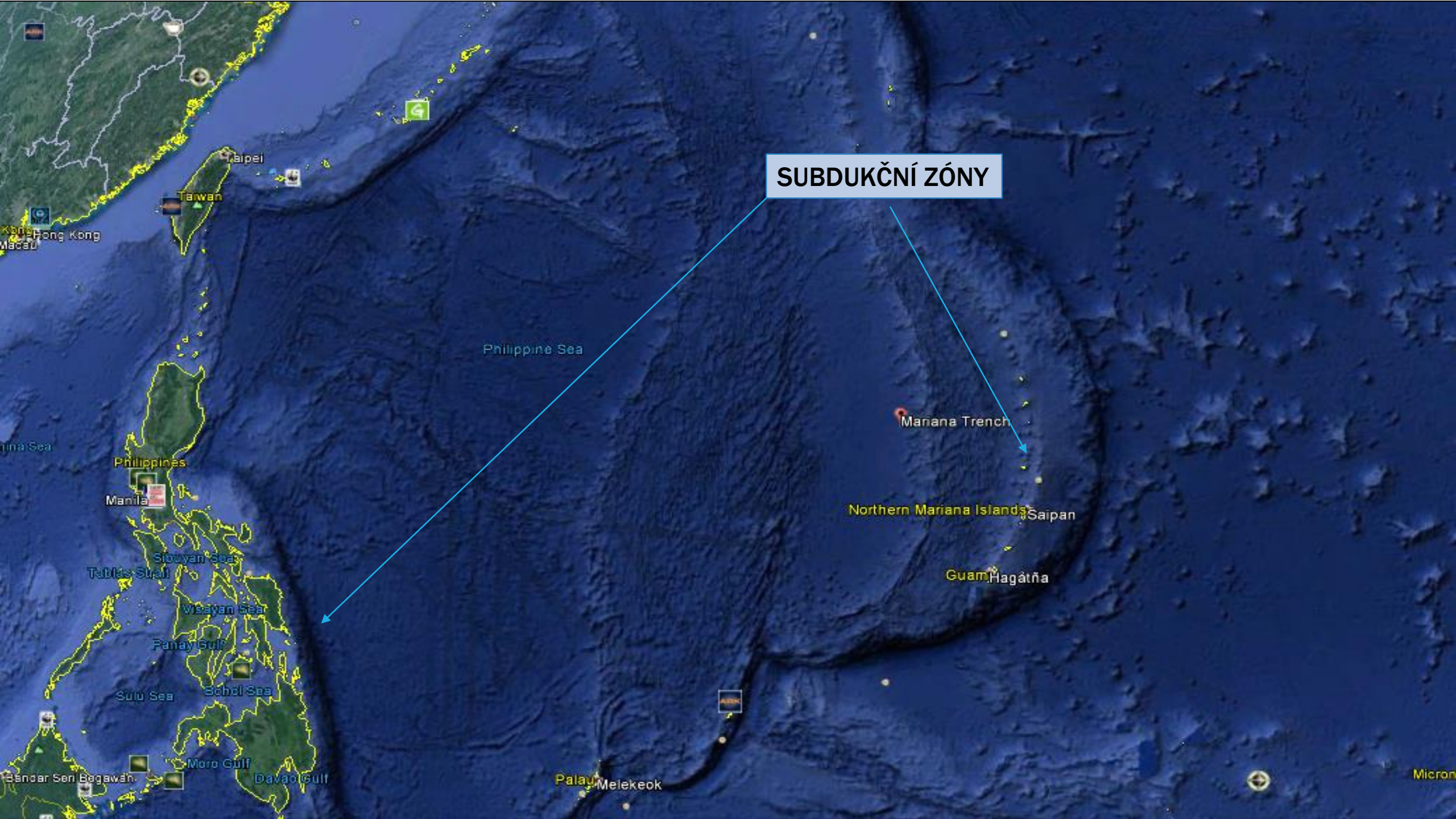

TEŽBA ROPY ZE ŠELFU MOŘE

SUBDUKČNÍ ZÓNY

Final frontier

Mariana Trench

10,994m

12,000
(metres)

Mount Everest

(World's
highest peak)
8,848m

Commercial airline

(Common
cruising altitude)
10,668m

Matterhorn

(Alps peak)
4,478m

RMS Titanic

(Final resting
depth)
3,800m

Cuvier's beaked whale

2,992m

Burj Khalifa

(World's tallest
structure)
830m

10,000

8,000

6,000

4,000

2,000

0

MARIÁNSKÝ PŘÍKOP

- téměř 11 000 m pod hladinou
- nejhlubší místo na Z
- málo prozkoumané

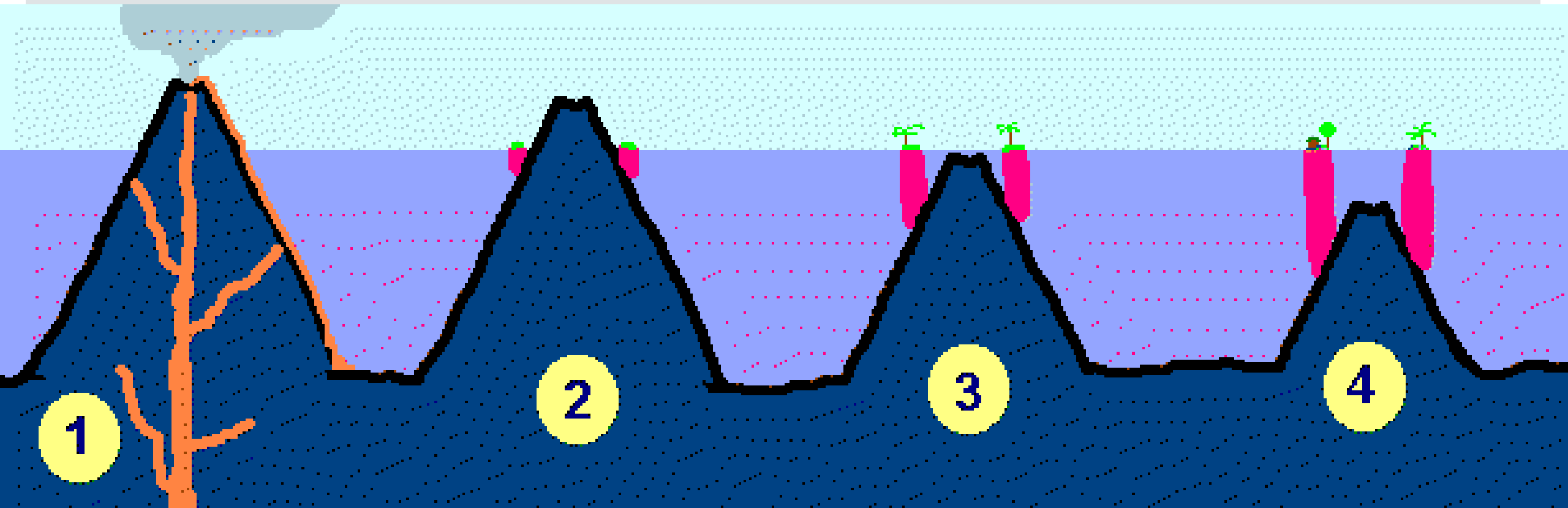
OSTROVY

- sopečné: JAP, Havaj, Filipíny..
- kontinentální: velké ostrovy – Madagaskar, Grónsko, VB..
- korálové: mělká, teplá moře (Pacifik, Karibik)
  - problém jejich znečišťování

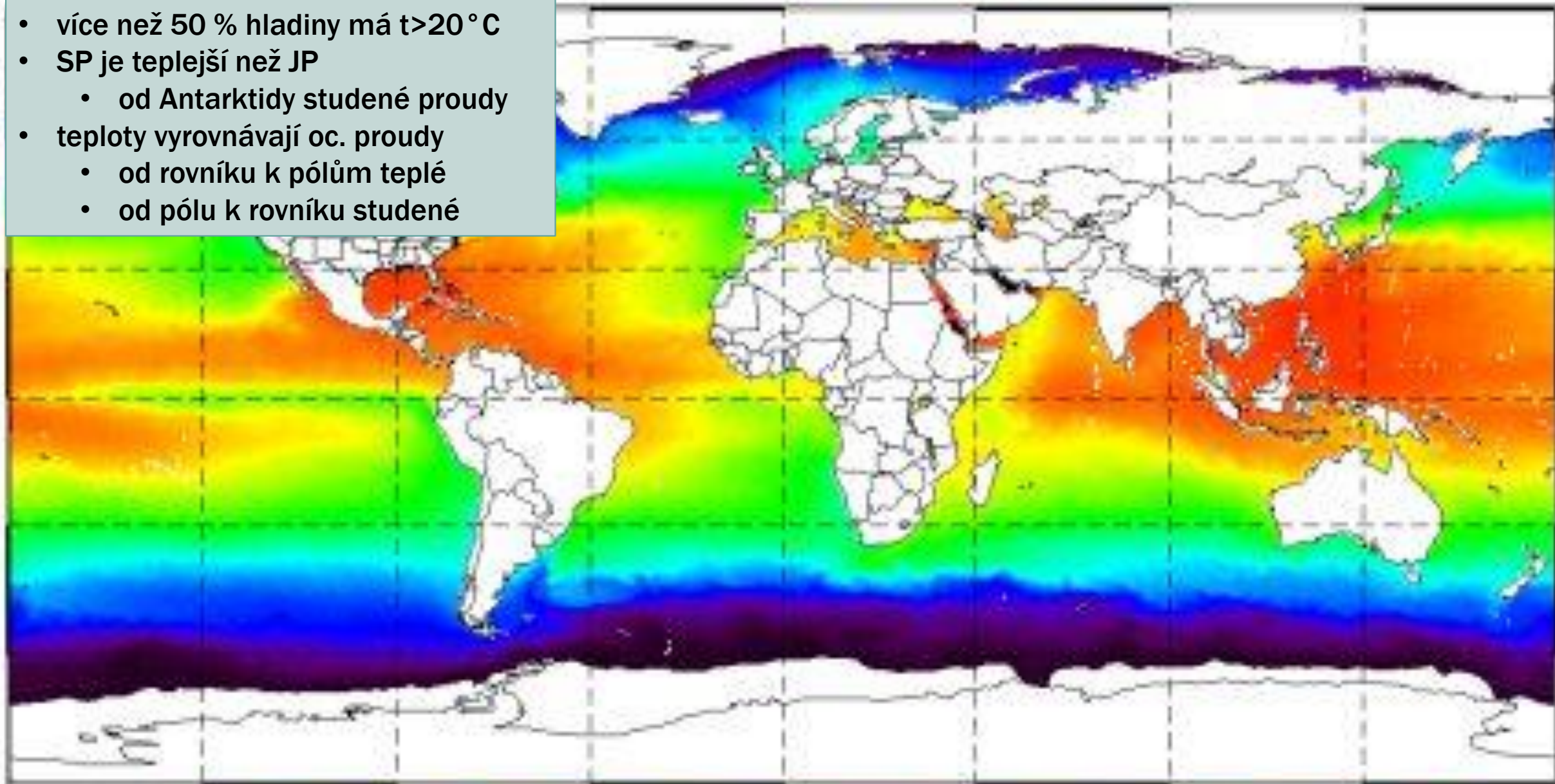
VZNIK ATOLU (KORÁL. OSTROVU)

- jak poznám atol v atlasu?

VLASTNOSTI MOŘSKÉ VODY – TEPLOTA

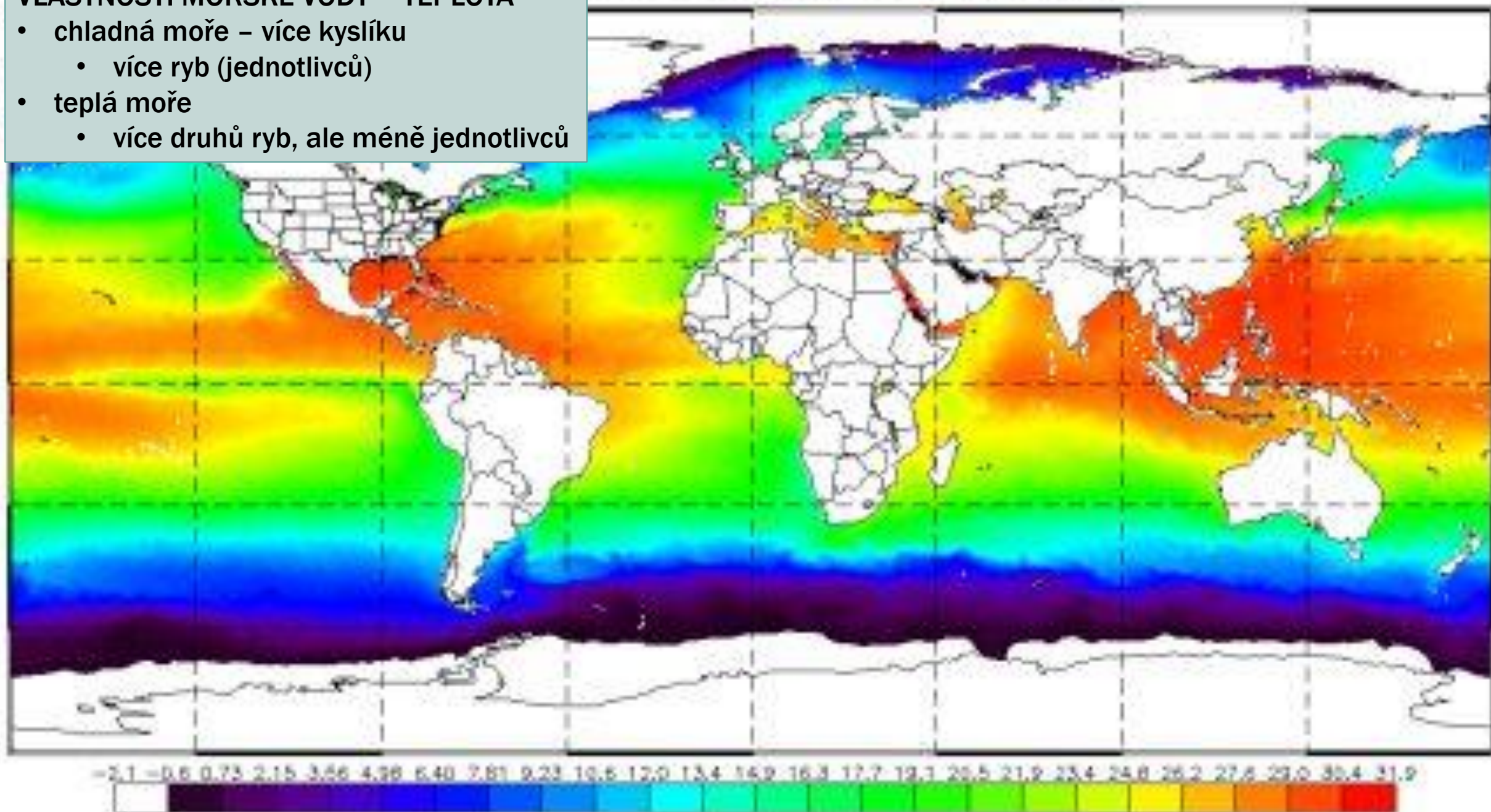
- více než 50 % hladiny má $t > 20^{\circ}\text{C}$
- SP je teplejší než JP
  - od Antarktidy studené proudy
- teploty vyrovnávají oc. proudy
  - od rovníku k pólům teplé
  - od pólu k rovníku studené

-2.1 -0.6 0.73 2.15 3.56 4.98 6.40 7.81 9.23 10.6 12.0 13.4 14.9 16.3 17.7 19.1 20.5 21.9 23.4 24.8 26.2 27.6 29.0 30.4 31.9

VLASTNOSTI MOŘSKÉ VODY – TEPLOTA

- chladná moře – více kyslíku
  - více ryb (jednotlivců)
- teplá moře
  - více druhů ryb, ale méně jednotlivců

briny water
brine pools
50+ ppt

saline water
seawater, salt lakes
30-50 ppt

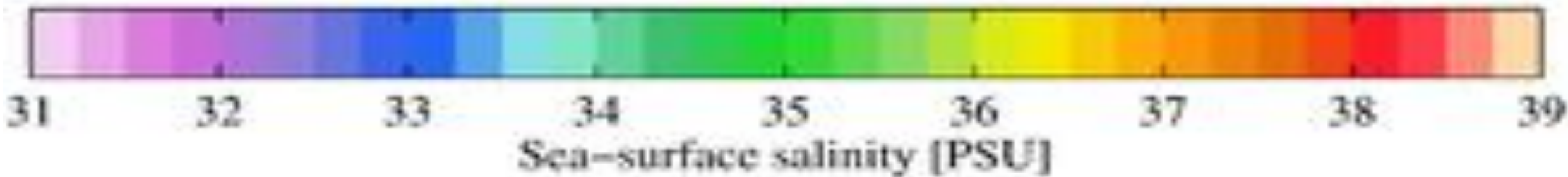
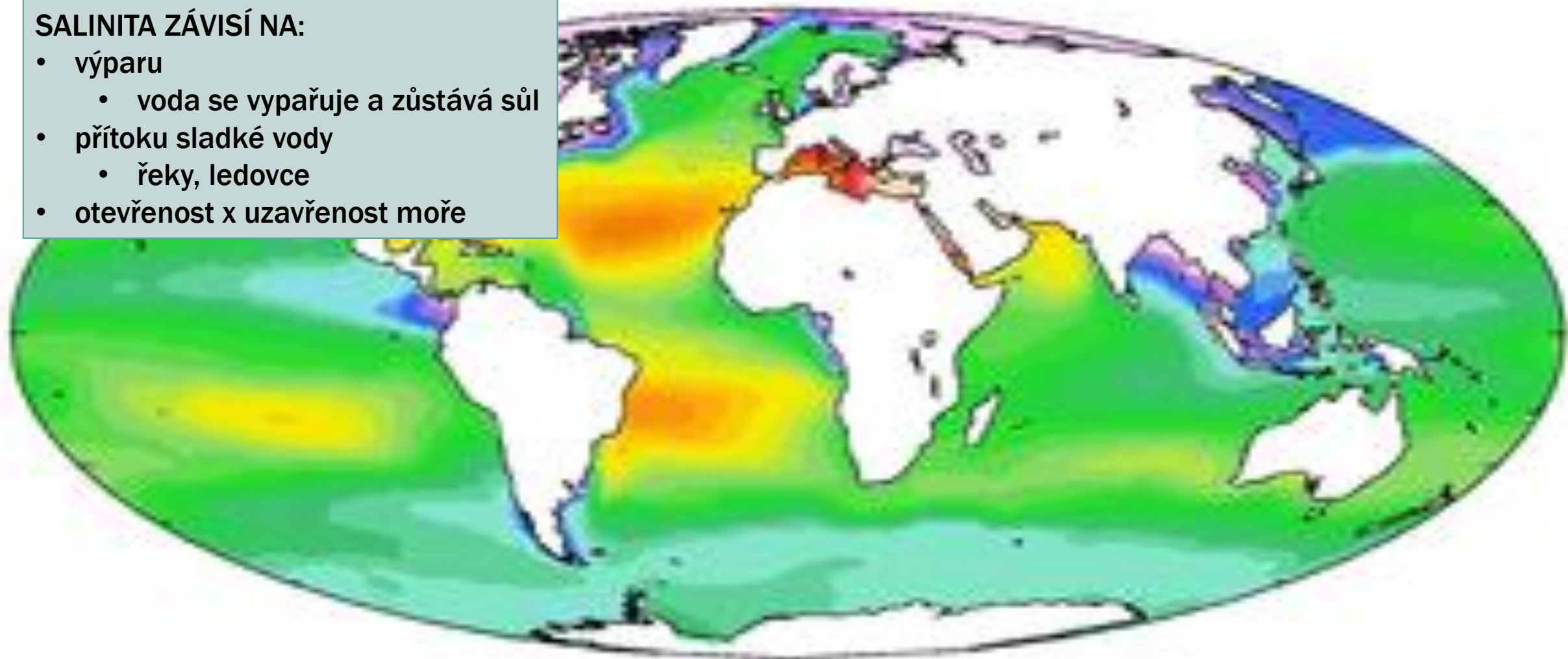
brackish water
estuaries, mangrove swamps,
brackish seas and lake, brackish
swamps
.5-30 ppt

fresh water
ponds, lakes, rivers, streams,
aquifers
0-.5 ppt

- ### VLASTNOSTI MOŘESKÉ VODY – SALINITA
- slanost vody
    - g soli na 1 kg vody
    - promile
  - sladká, slaná, brakická (v ústí řek)
  - není to pouze NaCl (ale je jí nejvíce)
  - průměr: 35 ‰ soli
  - na čem salinita závisí?

SALINITA ZÁVISÍ NA:

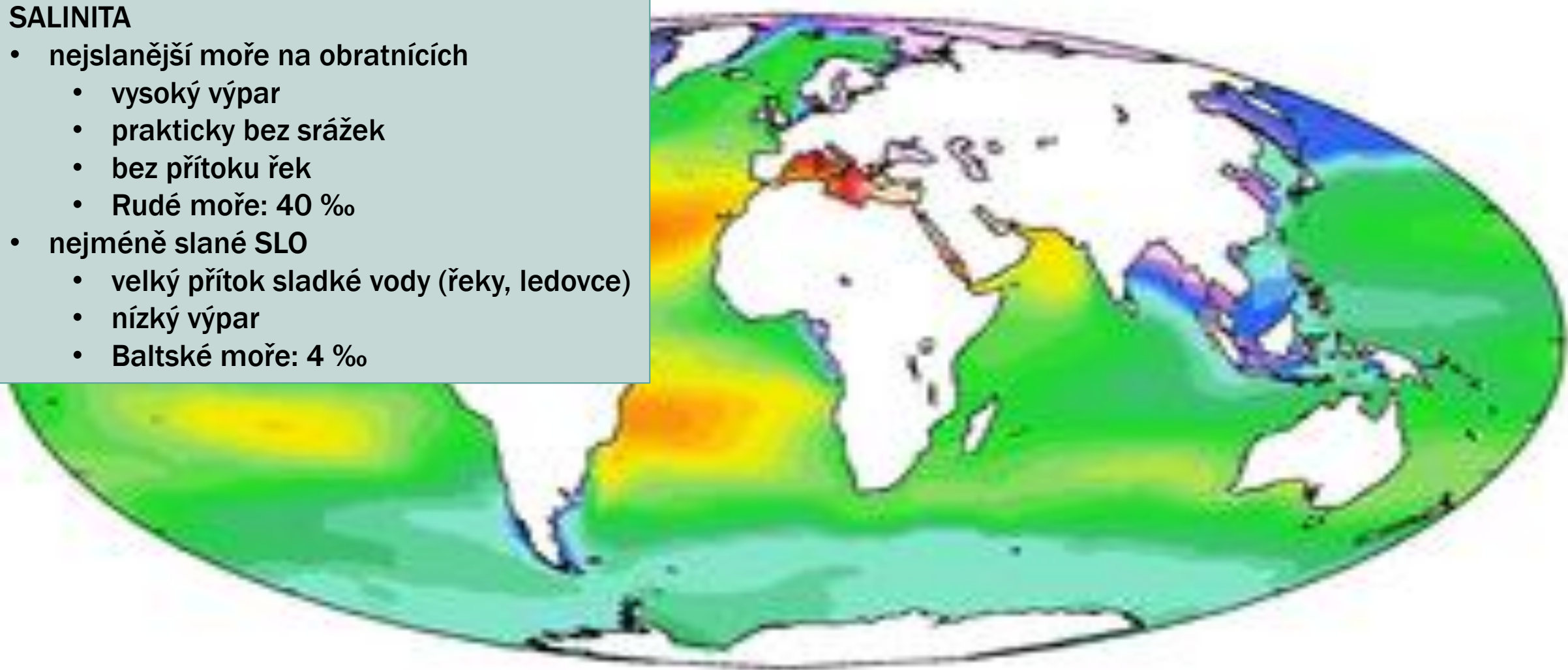
- výparu
  - voda se vypařuje a zůstává sůl
- přítoku sladké vody
  - řeky, ledovce
- otevřenost x uzavřenost moře

SALINITA

- nejslanější moře na obratnících
  - vysoký výpar
  - prakticky bez srážek
  - bez přítoku řek
  - Rudé moře: 40 ‰
- nejméně slané SLO
  - velký přítok sladké vody (řeky, ledovce)
  - nízký výpar
  - Baltské moře: 4 ‰

31

32

33

34

35

36

37

38

39

Sea-surface salinity [PSU]

JAK SE STUDUJÍ MOŘSKÉ PROUDY?

POHYBY V OCEÁNU

- vlny
- tsunami
- dmutí

PROBLÉMY OCEÁNU

ZNEČIŠTĚNÍ OCEÁNU

- plasty
- chemikálie
- kde..? proč..?

Persistent Organic Pollutants (POPs)

Pesticides
Polychlorinated Biphenyls (PCBs)
Bisphenol A (BPA)

Oil

Urban-based Runoff
Operational Fuel Discharge
Oil Spills

Toxic Metals

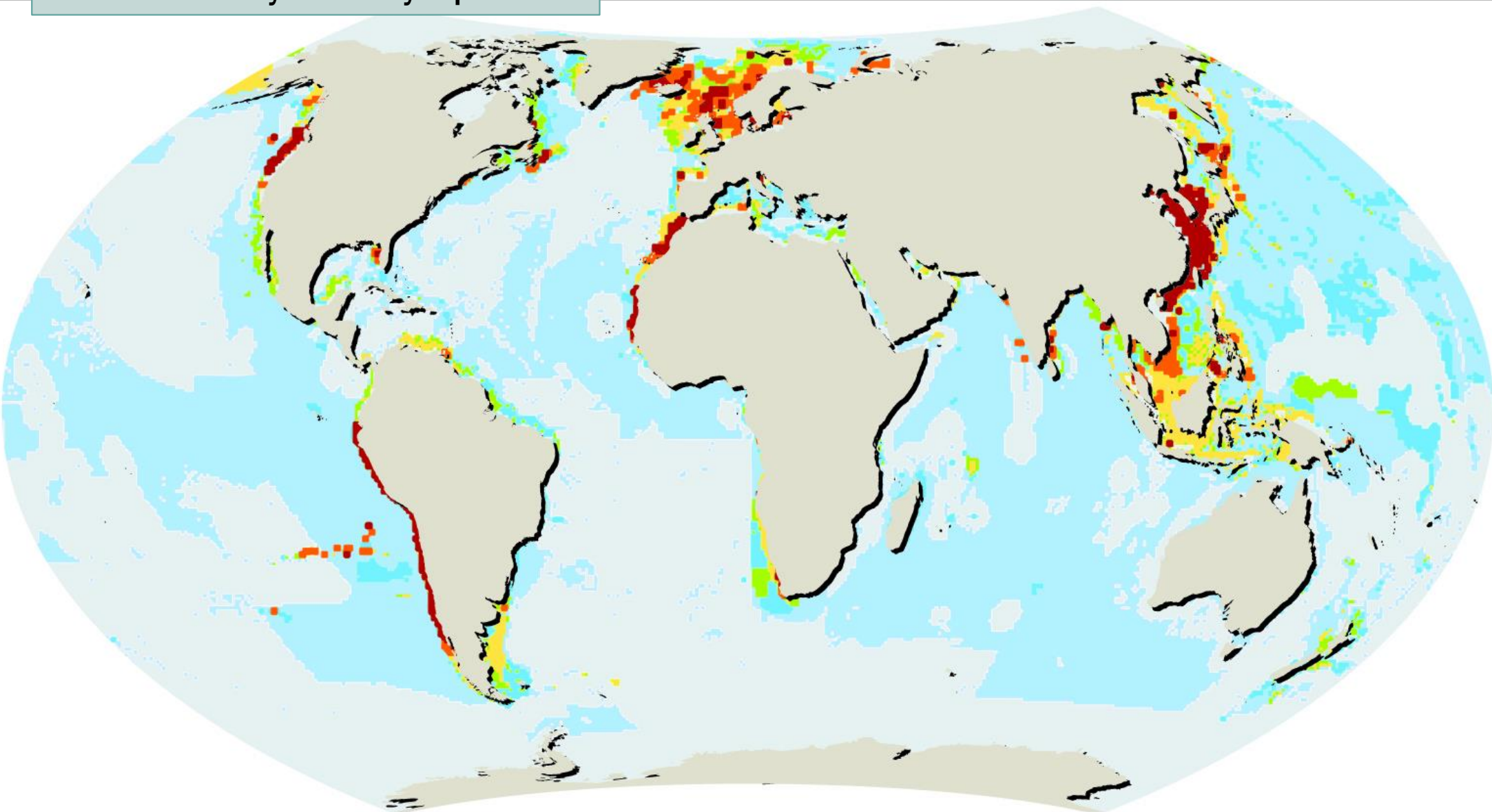
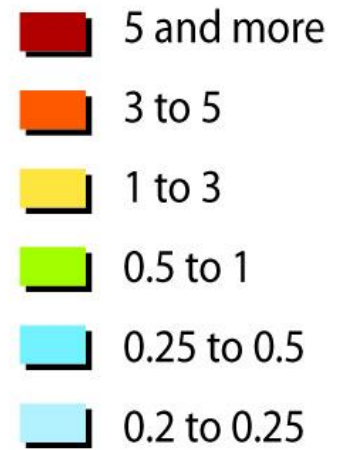
Industrial and Mining Activities
(atmospheric input)
Waste Dumps

OVERFISHING

- příliš velký rybolov
- některé druhy ohroženy – př. tuňák

Fish catch

Tonnes per square kilometre

Sources: based on Alhenius, H., 2008; FAO, 2008.

TÁNÍ MOŘSKÉHO LEDU

- Arktida
  - díky tání se objevují nové dopravní cesty a ropa
- zvyšování hladiny moře
  - problém pro Polynésii
  - problém pro SE, SAm, RUS – lední medvědi v pochodu

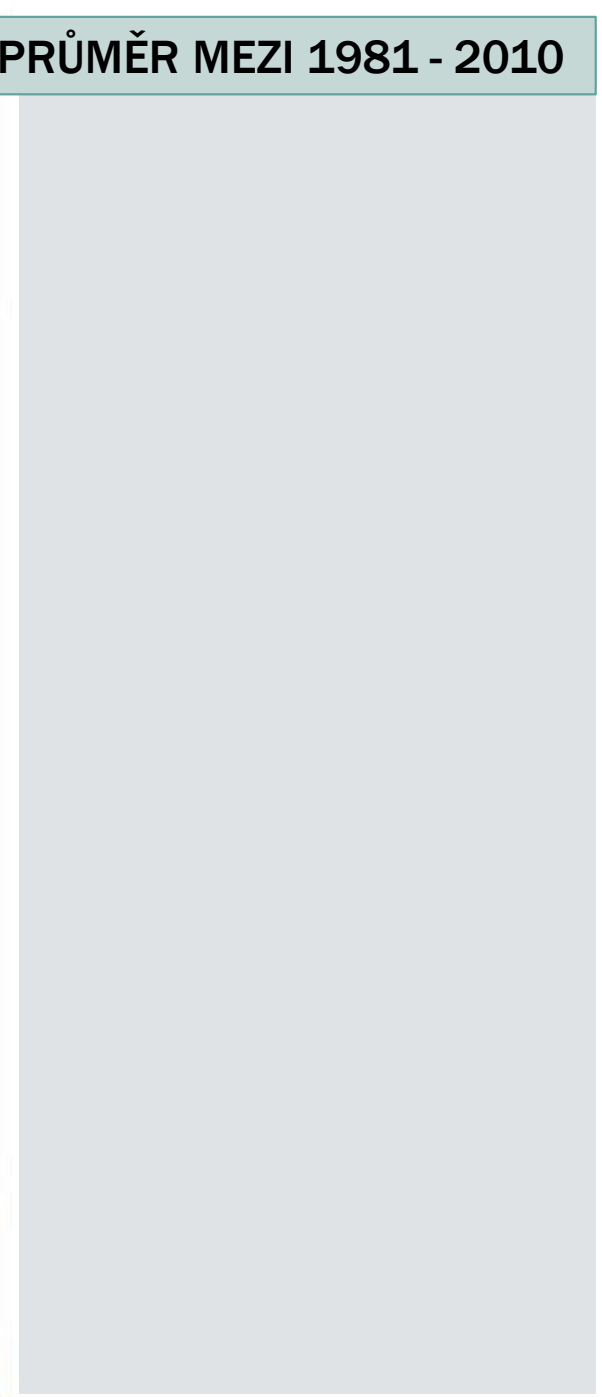
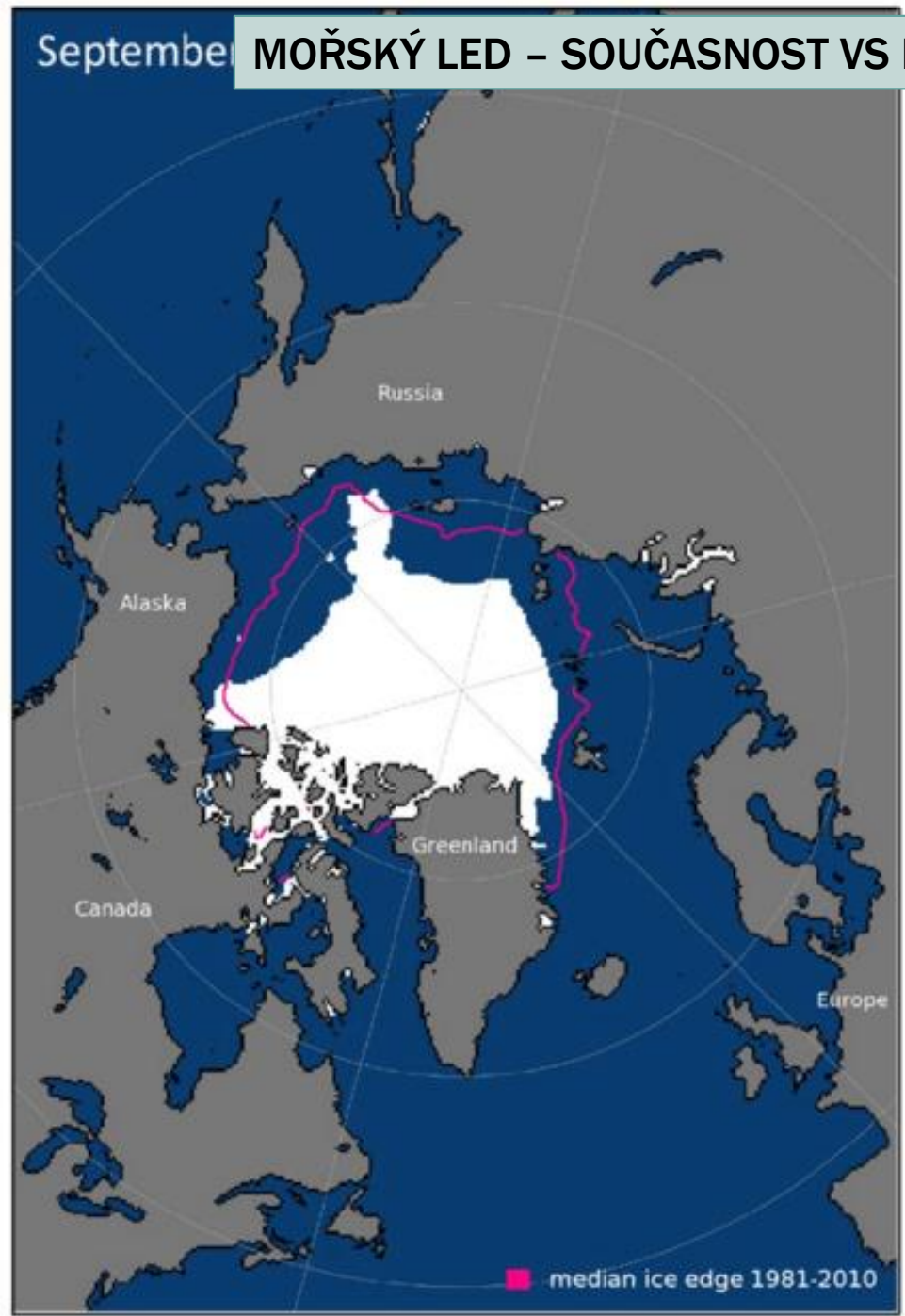

March

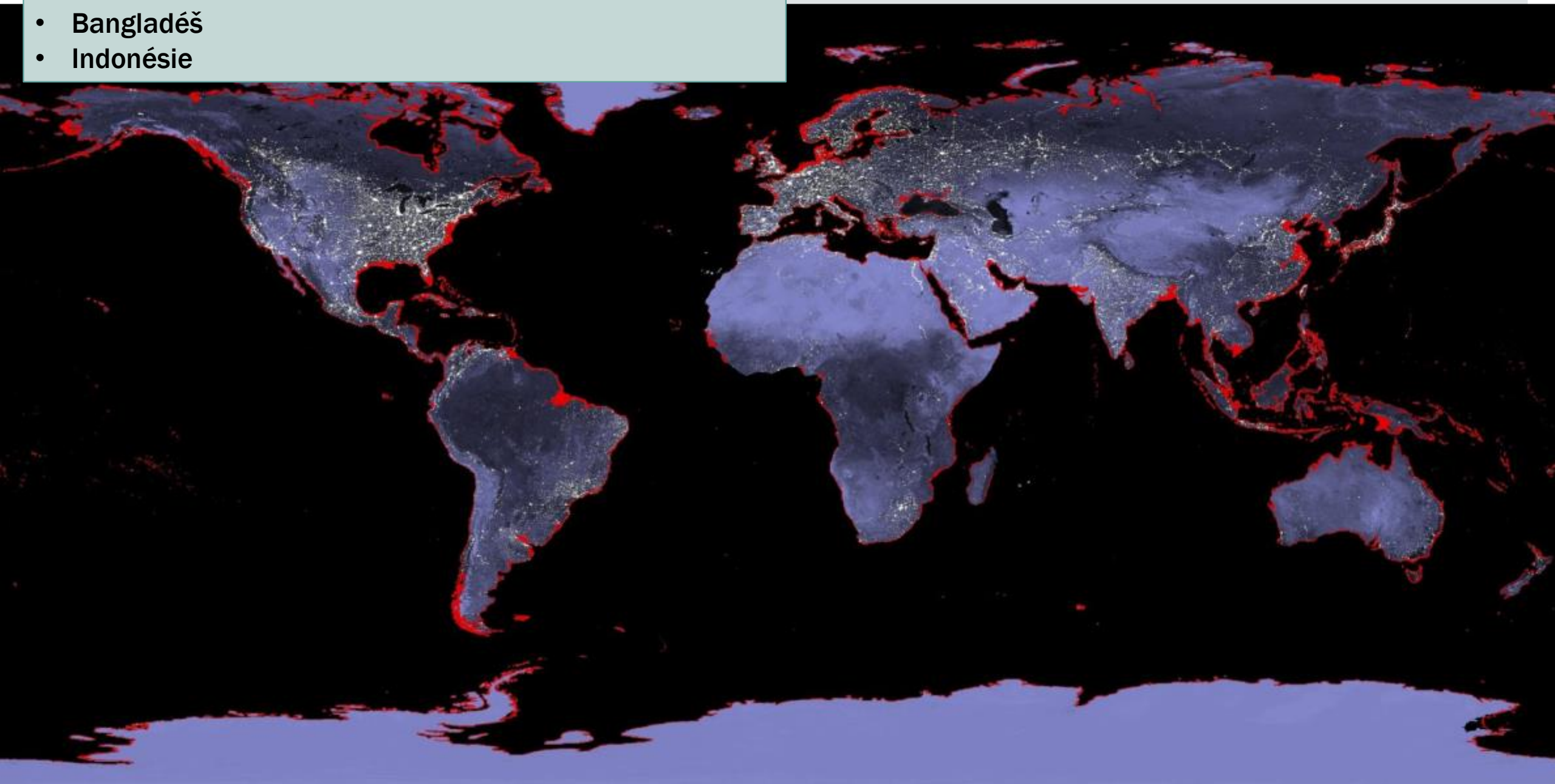
September

MOŘSKÝ LED – SOUČASNOST VS PRŮMĚR MEZI 1981 - 2010

CO BY BYLO ZAPLAVENO, KDYBY HLADINA STOUPLA O 6 M

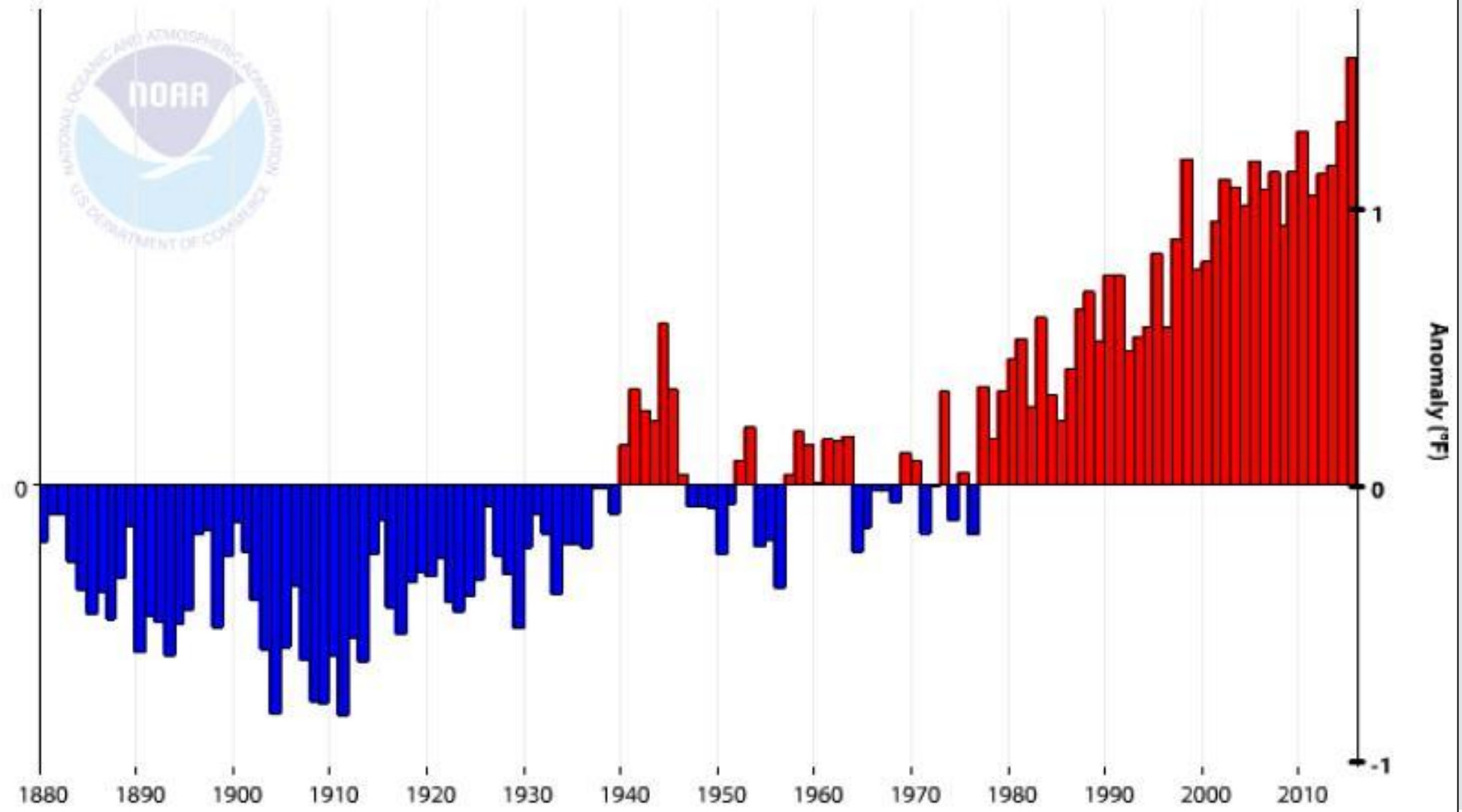
- Nizozemsko
- Bangladéš
- Indonésie

Global Land and Ocean Temperature Departure 20th Century Average, January-October

STOUPÁNÍ PRŮMĚRNÉ TEPLOTY OCEÁNU

Global Land and Ocean Temperature Anomalies, January-October

Temperature change by 2099

NEJVÍCE BY SE MĚL OTEPLIT SLO

- důsledky:
  - tání ledu
  - úhyn ryb..

